

УДК 378.22:796.011.3:[796.5]

ОЛЕКСІЙ БАРДІНОВ

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

**КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА ЯК ВАЖЛИВИЙ
ІНСТРУМЕНТАРІЙ ОЦІНКИ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTI
КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ З МЕНЕДЖМЕНТУ
ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

У статті обґрунтовується доцільність використання кредитно-модульної системи (КСМ) для аналізу і оцінки рівня сформованості ключових компетентностей з менеджменту туристичної діяльності у майбутніх фахівців фізичної культури.

***Ключові слова:** кредитно-модульна система, туристичний менеджмент, менеджмент туристичної діяльності, ключові компетентності, ключові компетентності з менеджменту туристичної діяльності.*

Постановка проблеми. Новий етап у розвитку освіти в Україні, пов'язаний з Болонським процесом, елементом якого є контроль і оцінка знань за кредитно-модульною системою (КСМ), – це «своєрідний рух освітніх національних систем до єдиних критеріїв і стандартів, які узгоджуються в Європі. Головна його мета – консолідувати зусилля наукової та освітянської громадськості й урядів для істотного підвищення конкурентоспроможності європейської вищої освіти і науки у світовому вимірі, а також для підвищення цієї системи у соціальних перетвореннях» [2, с.62]. Це зумовило необхідність пошуку шляхів, спрямованих на підвищення якості освіти. Як перспективний шлях у цьому плані науковці називають упровадження в навчально-виховний процес вишів компетентнісного підходу, який передбачає обов'язкове прогнозування результативної складової змісту освіти, що вимагає адекватних змін у системі оцінювання навчальних досягнень студентів.

Компетентнісний підхід у цьому плані дозволив представити ключові компетентності з менеджменту туристичної діяльності майбутніх фахівців фізичної культури як сукупність певних компетенцій, які формуються, активізуються в діяльності в міру виникнення важливих проблем.

Значущість проблеми підсилюється також протиріччям між об'єктивною потребою сучасного суспільства у кваліфікованих фахівцях туристської галузі та недостатньою готовністю майбутніх фахівців фізичної культури до діяльності з туристичного менеджменту, який є порівняно новим напрямком у вітчизняній професійній освіті, поняття якого трактується вченими як «управління туристською діяльністю з надання різноманітних туристських послуг», спрямованих на задоволення потреб туристів [7, с.9]. Ключові компетентності є складником професійної компетентності майбутнього фахівця фізичної культури, що виконує інтеграційні функції, служить сполучною ланкою загальнопедагогічних і спеціальних знань і умінь. До того ж, на думку ряду дослідників, (О. Овчарук, Н. Самсутіної, С. Бурдинської та ін.) ключові компетентності за своїм характером є наскрізними і їх слід досягати в процесі навчання через усі без винятку предмети та виховні заходи.

Це підтверджується тим, що ключові компетентності як багатовимірне утворення, що належить до загальногалузевого змісту освітніх стандартів та є спеціально структурованим комплексом якостей особистості, які дають змогу ефективно брати участь у багатьох соціальних сферах, роблять внесок у розвиток якості суспільства та особистісного успіху, що можуть бути застосованими в багатьох життєвих сферах, зокрема – у туристичній сфері.

Таким чином, проблема оцінювання рівня сформованості ключових компетентностей саме з менеджменту туристичної діяльності у майбутніх фахівців фізичної культури усе наполегливо викликається до життя соціально-економічними та педагогічними факторами і зростаючим рівнем знань.

Виходячи з розуміння того, що ключові компетентності є постійно змінною величиною, то ключові компетентності з менеджменту туристичної діяльності майбутніх фахівців фізичної культури виступають як набутої характеристики особистості, що включають знання, вміння, навички, здатності, цінності, якими слід оволодіти у процесі фахової підготовки майбутніх фахівців фізичної культури. Як критерій оцінювання результатів їхніх досягнень у цьому напрямі можна прийняти як новизну і актуальність – кредитно-модульну систему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На необхідність упровадження кредитно-модульної системи в оцінюванні рівня сформованості ключових компетентностей у майбутніх фахівців різних галузей наук долучалися Б. Клименко, Ю. Колос, Є. Сокол, Л. Товажнянський та ін. дослідники зазначеної проблеми. Так, Л. Товажнянський, Б. Клименко, Є. Сокол акцентували увагу на моніторингу рівнів досягнень компетентностей фахівців у сучасній освіті [5, с.25, 27, 75]. Ю. Колос сфокусувала увагу на критеріях оцінювання інформаційно-технологічних компетентностей майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки [4, с.144-148]. Як бачимо, оцінки рівня сформованості ключових компетентностей можуть змінюватися у відповідності до змісту об'єкта впровадження. Підтвердженням тому є дослідження Т. Барно, Л. Дудорової, О. Свєртнева, П. Хоменка, І. Шапаренко та ін. вчених, предметом дослідження яких стала оцінка рівня сформованості ключових компетентностей у майбутніх фахівців фізичної культури. Зокрема, дослідження П. Хоменка [6, с.289-291] спрямоване на визначення критеріїв оцінювання за допомогою КМС знань студентів з курсу «Біологічні методи досліджень у фізичній культурі і спорті» у процесі підготовки майбутніх фахівців фізичної культури. Особливостям застосування рейтингового контролю навчальних досягнень студентів – майбутніх фахівців фізичної культури, у вивченні ними дисциплін з туризму приділила увагу Л. Дудорова [3, с.118-121].

О. Свєртнев за допомогою КМС здійснює оцінку рівня сформованості основних компетентностей майбутнього учителя фізичної культури як фахівця з шкільного футболу.

Однак, ми поділяємо позицію і зміст тих вітчизняних і зарубіжних досліджень, що базуються на розумінні упровадження кредитно-модульної системи оцінки рівня сформованості ключових компетентностей як ефективної форми оцінювання, яка сприяє формуванню ключових компетентностей і створює можливості для градації значущості балів, які отримують студенти за виконання різних видів робіт [1, с.30].

Мета статті полягає у з'ясуванні суті і доцільності використання кредитно-модульної системи як важливого інструментарію в оцінки рівня сформованості ключових компетентностей з менеджменту туристичної діяльності у майбутніх фахівців фізичної культури.

Виклад основного матеріалу. Пріоритетом в оцінюванні досягнень студентів у навчально-виховній діяльності вченими визначена кредитно-модульна система (КМС) [5, с. 27]. При цьому ними підкреслюється, що Європейська система переведення і накопичення кредитів (ECTS) – це система, яка розроблена в інтересах студентів і базується на визначенні навантаження студентів, необхідних для досягнення цілей освітньої програми. А саме система кредитів (ECTS) – це систематичний спосіб опису освітньої програми, за допомогою якої здійснюється присвоєння кредитів кожному її компоненту.

Шкала ECTS-оцінок передбачає:

- A Відмінно – відмінна робота з однією незначною помилкою.
- B Дуже добре – вище за середнє, але з декількома помилками.
- C Добре – звичайна робота з декількома значними помилками.
- D Задовільно – посередньо, зі значними недоліками.
- E Достатньо – виконання задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
- F Не здано – для одержання кредиту потрібна деяка доробка.
- F Не здано – для одержання кредиту потрібна значна доробка.
- X

Оцінна шкала ECTS ранжирує студентів на статистичній основі. Розподіл оцінок між студентами, що одержали з певного курсу оцінку вище незадовільної, виглядає таким чином:

- A – кращі 10%
- B – наступні за ними 25%
- C – наступні за ними 30%
- D – наступні за ними 25%
- E – наступні за ними 10%.

Для неуспішних студентів ставляться оцінки FX і F. Між ними існує різниця, яка полягає в тому, що FX означає: «не виконав якусь частину роботи, необхідної для здобуття оцінки вище незадовільної», а F: «не виконав усю необхідну роботу».

Згідно з цією технологією, ми поділили навчальний курс «Менеджмент у туристичній діяльності» на завершені змістові назви модулів зазначеного курсу та визначили кількість балів за кожен вид діяльності, що виконується студентом під час вивчення даного курсу. Такий підхід до процесу організації навчання умотивовується тим, що студенти звикли до запропонованої системи оцінювання рівня навчальних досягнень студентів після вивчення ними певної дисципліни. Тому, почувалися більш вільно і розкуто у процесі вивчення зазначеного курсу. Це дозволило також наповнити змістову складову навчальних дисциплін, які вивчаються майбутніми фахівцями фізичної культури одночасно із вивченням даного курсу, елементами змісту теоретичного матеріалу дисципліни «Менеджмент у туристичній діяльності», тим самим створити єдине предметне середовище для вивчення цих дисциплін, що зробило процес навчання більш прозорим та врегульованим. При цьому перед вивченням певної дисципліни студент отримував інструктивний матеріал, що включав: назву курсу; прізвище, ім'я, по батькові викладача та інформацію для контакту з ним за потреби (e-mail, № аудиторії, телефон); розклад консультацій викладача; опис курсу: розподіл за формами занять та годинами, форма підсумкового контролю, мета та завдання курсу; список рекомендованої літератури; критерії оцінювання та розподіл балів за формами навчальної роботи, умови складання заліку; опис завдання для проекту та строк

його виконання; теми занять із зазначенням матеріалу для самостійної роботи з посиланнями на літературу; до деяких тем додаються ще й кейси для вивчення з переліком запитань; в кінці кожної теми подається перелік результатів виконання семінарських та самостійних робіт, які повинні бути занесені до портфоліо студента (це застосування, нагромадження й оцінки індивідуальних досягнень студента у певний період його освітньої діяльності) [4, с.156]. Використаний у цьому контексті саме метод портфоліо, суть якого – показати все, на що здібний, здатний студент, дозволило зміщення акценту з незнання студентів на індивідуальне досягнення, їхню активну участь у накопиченні різних видів робіт, які засвідчують рух в індивідуальному розвитку, інтеграцію кількісних і якісних оцінок, підвищення ролі самооцінки, сформованості рівня ключових компетентностей з менеджменту туристичної діяльності.

У кінці кожної теми подається список компетенцій, якими повинен був оволодіти студент у процесі вивчення теми у формі тверджень «Я можу ...», «Я знаю ...». Поряд із твердженнями, по мірі навчання, студент ставить галочку у випадку, якщо вказана компетенція у нього сформована. Таким чином, студент рефлексує з приводу власного рівня сформованості ключових компетентностей з менеджменту туристичної діяльності і прагне його підвищити.

При визначенні рейтингу студента за кожен модуль ми враховували такі види діяльності, як: аудиторну роботу (робота на лекціях-бесідах (присутність, активність, правильність відповідей; діяльність під час семінарських занять); самостійну роботу (опрацювання літератури, кейсів; науково-дослідну роботу); індивідуальну роботу (підготовку проекту); портфоліо з виконаними завданнями за модуль; модульну контрольну роботу; проект; залік.

Основу оцінювання становить 4-бальна шкала оцінок 2, 3, 4 або 5.

Процес оцінювання здійснювався за допомогою трьох видів контролю: поточного, модульного та підсумкового. Види та форми організації контролю, які використовувалися в експериментальній кредитно-модульній системі оцінювання КМСО, подано у таблиці 1.

Таблиця 1

**Види та форми організації контролю в експериментальній КМСО
(за кредитно-модульною системою оцінки)**

Поточний контроль		Модульний контроль		Підсумковий контроль	
Аудиторна робота	Самостійна робота	Портфоліо	МКР	Проект	Залік

Поточний контроль складають оцінки за кожен вид аудиторної та самостійної роботи, які виставляються за 4-бальною шкалою від 2 до 5.

Видами модульного контролю слугувала модульна (тестова) контрольна робота. Кожен студент працює за індивідуальною тестовою карткою, яка містить запитання чотирьох рівнів складності, інструкцією до виконання та бланк відповідей, що полегшує тестову перевірку. Крім того, за цим видом контролю також передбачено оцінювання портфоліо за модуль та обрахування середнього показника поточного контролю.

Оцінка за модульну контрольну роботу виставлялася нами за 4-бальною системою.

Оцінка за портфоліо передбачала наступне: Порт. залежить від наявності всіх робіт та їхньої якості:

Порт. = $\sum$ оц/п,

де $\sum$ оц – сума оцінок за кожний наявний в портфоліо результат (за 4-бальною шкалою), п – кількість результатів, які повинні бути наявні.

Поточний рейтинг (ПР) визначався нами сумою середніх арифметичних оцінок за аудиторну та самостійну роботу, причому оцінкою за відсутність на занятті або невиконання завдання самостійної роботи вважається нуль:

$ПР = АРсер + СРсер$.

При обрахуванні модульного рейтингу (МР) додаються: поточний рейтинг, оцінка за портфоліо, поділена на 2 та подвоєна оцінка за модульну контрольну:

$МР = ПР + Порт./2 + МКР*2$.

Видами підсумкового контролю було оцінювання проекту, обрахування семестрового рейтингу та залік. Проект та залік оцінюються за шкалою від 2 до 5. Отже, підсумкова оцінка складається з усіх балів, отриманих студентами під час поточного й модульного видів контролю, а також оцінки, отриманої за виконання підсумкового індивідуального навчально-дослідного завдання.

Таким чином, якщо студент набрав достатню кількість балів (понад 50% усіх можливих), то він здає залік без опитування, автоматично. Якщо ж студент не добрав балів, він має змогу покращити свій рейтинг на заліку. Бали, одержані за залік, додаються до загального рейтингу, і визначається нова рейтингова оцінка студента.

Висновки. Зі сказаного вище можна стверджувати, що застосування в комплексі кредитно-модульної системи оцінки рівня сформованості ключових компетентностей з менеджменту туристичної діяльності у майбутніх фахівців фізичної культури в процесі їхньої фахової підготовки сприяє не тільки підвищенню мотивації до навчання студентів, підвищенню міцності їхніх знань, але й сприяє професійному зростанню викладачів, тобто фактично КМС є саморозвиваючою системою, що гарантує безперервне підвищення якості освіти.

Список використаних джерел

1. Бардінов О.В. Методичні рекомендації та завдання для самостійної роботи студентів з курсу «Менеджмент у туристичній діяльності» : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. – Полтава: Видавництво «Сімон», 2016. – 118 с.
2. Барно Т.О. Особливості впровадження модульно-рейтингової системи у вищій школі / Т.О. Барно // Імідж сучасного педагога. – 2005. – №9-10. – С.62–64.
3. Дудорова Л.Ю. Особливості застосування педагогічних технологій у викладанні туризму / Л.Ю. Дудорова // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка. – Вип. №3. – 2012. – С.118–123.
4. Колос Ю.З. Формування інформаційно-технологічних компетентностей майбутніх перекладачів у процесі фахової підготовки: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.04 / Колос Юлія Зіновіївна. – К., 2010. – 230 с.
5. Товажнянський Л.Л. Болонський процес: цикли, ступені, кредити / Л.Л. Товажнянський, Є.І. Сокол, Б.В. Клименко. – Х., 2002. – С.25.
6. Хоменко П.В. Критерії оцінювання знань студентів з курсу «Біологічні методи досліджень у фізичній культурі та спорті» у процесі підготовки майбутніх фахівців фізичної культури / П.В. Хоменко / Природничонаукова підготовка фахівця фізичної культури : монографія. – Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2012. – 380 с.
7. Школа І.М. [та ін.] Менеджмент туристичної індустрії: навч. посіб. / За ред. проф. І.М. Школи. – Чернівці, 2003. – 596 с.

Стаття надійшла до редакції 28.04.2017 р.

БАРДИНОВ А.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленко, Україна

**КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА ЯК ВАЖЛИВИЙ ІНСТРУМЕНТАРИЙ
ОЦЕНКИ УРОВНЯ СФОРМІРОВАНОСТІ КЛЮЧЕВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
МЕНЕДЖМЕНТА ТУРИСТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ У БУДУЩИХ
СПЕЦИАЛИСТОВ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ**

В статті обґрунтовується цілесобразність використання кредитно-модульної системи (КМС) для аналізу і оцінки рівня сформованості ключевих компетентностей менеджмента туристической діяльності у майбутніх фахівців фізичної культури. Обґрунтовано думку, що КМС, фактично, є саморозвиваючою системою, гарантуючою неперервне підвищення якості освіти.

Ключевые слова: кредитно-модульная система, туристический менеджмент, менеджмент туристической деятельности, ключевые компетентности, ключевые компетентности в менеджменте туристической деятельности

BARDINOV A.

Poltava National Pedagogical University of V.G. Korolenko, Ukraine

**CREDIT-MODULE SYSTEM AS IMPORTANT TOOL FOR ESTIMATION OF LEVEL
OF FORMATION OF KEY COMPETENCIES OF TOURISM ACTIVITY MANAGEMENT
FOR FUTURE PHYSICAL CULTURAL SPECIALISTS**

The article proves the expediency of using the credit-modular system (CMS) for analyzing and assessing the level of the formation of key competencies in the management of tourism in future specialists in physical culture.

The applied competence approach allowed to present key competences for tourism management of future specialists of physical culture as a set of certain competencies that are formed, become active in the course of the occurrence of important problems.

It is argued that application in the complex of a credit-module system for assessing the level of formation of key competences in tourism management for future specialists in the field of physical education in the process of their professional training contributes not only to increasing the motivation to study students, improving the strength of their knowledge, but also contributes to the professional growth of teachers, is a self-evolving system that guarantees continuous improvement of the quality of education.

Key words: credit-modular system, tourist management, management of tourist activity, key competences, key competence of management of tourist activity.